

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора юридичних наук, професора КОЗИЧА Ігоря Васильовича
на дисертацію МОРОЗОВСЬКОЇ Оксани Анатоліївни
«КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УМИСНЕ ВВЕДЕННЯ
В ОБІГ НА РИНКУ УКРАЇНИ НЕБЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 – Право

Актуальність теми дослідження. Зі збільшенням обсягів виробництва і споживання товарів, ризику випуску небезпечної продукції також зростають. Це вимагає більш жорсткого контролю та відповідальності з боку виробників. Випуск небезпечної продукції може завдати значної шкоди економіці, включаючи втрати для компаній, витрати на медичне обслуговування постраждалих та судові витрати. Не варто забувати й те, що введення в обіг небезпечної продукції може серйозно пошкодити репутації компаній, що може призвести до втрати довіри споживачів і зниження рівня продаж.

Багато країн запроваджують більш жорсткі стандарти і регулювання щодо якості та безпеки продукції, що вимагає від виробників дотримання відповідності продукції цим стандартам і передбачає кримінальну відповідальність за їх порушення, яка, окрім каральних заходів за вчинення таких діянь, служить серйозним превентивним засобом, змушуючи виробників ретельніше контролювати якість своєї продукції і дотримуватися встановлених стандартів. Відповідальність за випуск небезпечної продукції також є питанням соціальної справедливості, оскільки вона забезпечує відшкодування шкоди постраждалим і запобігає подібним інцидентам у майбутньому.

Європейський Союз має високі стандарти щодо безпеки продукції. Для інтеграції до ЄС Україна повинна гармонізувати своє законодавство з європейськими нормами. Це включає впровадження суворих правил та відповідальності за випуск небезпечної продукції. Впровадження ефективної системи контролю за безпекою продукції підвищує довіру з боку Європейського Союзу та його громадян до української продукції. Це сприяє зростанню

експорту українських товарів на ринок ЄС. Наявність чітких та суворих правил щодо безпеки продукції може сприяти покращенню інвестиційного клімату в Україні. Європейські інвестори будуть більш зацікавлені у співпраці з країною, де дотримуються високих стандартів безпеки та правових норм. Європейські стандарти передбачають високий рівень захисту прав споживачів. Впровадження таких стандартів в Україні не лише покращить захист громадян, але й сприятиме розвитку громадянського суспільства.

Таким чином, впровадження дієвої системи кримінальної відповідальності за введення в обіг небезпечної продукції є важливим елементом євроінтеграційних процесів в Україні, сприяючи гармонізації законодавства, підвищенню довіри, покращенню інвестиційного клімату та підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на міжнародному ринку.

Перелічені та інші обставини указують на підвищену актуальність проблематики, яку дослідила О.А.МОРОЗОВСЬКА.

Ознайомлення із дисертацією, публікаціями за темою дослідження дає підстави констатувати, що авторкою проведений на належному методологічному рівні великий обсяг наукової роботи. Загалом можна стверджувати, що представлена праця є теоретично й практично значущою для науки кримінального права, а її авторка виконала усі дослідницькі задачі й досягла поставленої мети.

Здобувачка приділила суттєву увагу аналізу складу відповідного кримінального правопорушення, визначила його місце у кримінальному законодавстві, окреслила теоретичні та практичні проблеми застосування даної норми.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Об'єкт та предмет представленого дослідження визначений коректно. Наукова праця базується на системному підході до проблем, що постали в процесі наукового пошуку, характеризується належним рівнем наукових узагальнень.

Методологічна база дисертації відповідає вимогам сучасної науки кримінального права у вказаному аспекті. Для отримання кінцевого наукового результату авторка обрала вірну методику дослідження, продемонструвала правильне застосування загального-наукового та спеціального інструментарію для вирішення поставлених дослідницьких задач. Особливістю методологічної бази дослідження є поєднання філософських, загальнонаукових й спеціально-юридичних методів дослідження.

Слід відзначити продуману структуру дисертації, її методологічну основу, вірно й логічно побудований дослідницький процес. Перелічені компоненти зумовлені передусім структурою наукового пізнання складної проблематики. У науковій праці вміло і послідовно вивчено окремі дослідницькі питання. Вони стосуються визначення значення терміну «небезпечна продукція» та встановлення його кримінально-правового значення; окреслення ознак складу кримінального правопорушення; відмежування суміжних складів кримінальних правопорушень від кримінального правопорушення, передбаченого ст. 227 КК України.

Дисертація містить чимало наукових задач, зумовлених необхідністю розробки дефініцій чи встановлення ознак окремих понять, як-то: продукція, небезпечна продукція, введення в обіг, випуск на ринок і т.п. У цілому авторка впоралася із цією достатньо складною задачею. Це свідчить про її наукову зрілість, орієнтування у множинності понятійно-категоріального апарату науки кримінального права, здатність до наукового аналізу й можливість виділяти значущу інформацію у межах предмета дослідження.

При написанні дисертації здобувачка дослідила значну кількість спеціалізованої наукової літератури (усього 251 джерело). Також дослідниця проаналізувала Конституцію України, міжнародні акти, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, а також ГК України, КУпАП, КК України, ПК України, ЦК України та проєкт нового КК України. Під час вивчення зарубіжного досвіду притягнення до кримінальної відповідальності за умисне введення в обіг небезпечної продукції було проаналізоване законодавство Болгарії, Грузії, Данії,

Ізраїлю, Іспанії, Латвії, Литви, Молдови, Нідерландів, Німеччини, Польщі, США, Туреччини, Угорщини, Франції, Хорватії та Чехії.. У підсумку авторка змогла вірно побудувати увесь дослідницький процес і досягти поставленої мети.

Наукова новизна висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації, полягає в тому, що дисертація є комплексним дослідженням кримінальної відповідальності за умисне введення в обіг на ринку України небезпечної продукції. Дисертанткою запропоновано низку нових положень, висновків і пропозицій, які виносяться на захист. Серед них варто відмітити доцільність замінити в ст. 227 КК України зворот «небезпечна продукція, тобто продукція, яка не відповідає вимогам щодо безпеки продукції, встановленим нормативно-правовими актами» на зворот «харчові продукти чи товари, роботи чи послуги, що не відповідають встановленим вимогам щодо безпеки для життя або здоров'я людини, майна чи довкілля»; пропозиції щодо розширення форм суспільно небезпечних діянь, передбачених в ст. 227 КК України, встановивши відповідальність також за умисний обіг харчових продуктів чи товарів, що не відповідають встановленим вимогам щодо безпеки для життя або здоров'я людини, майна чи довкілля; думку про недоцільність використання в ст. 227 КК України звороту «випуск на ринок», оскільки організаційно-правова стадія випуску продукції притаманна соціалістичній економіці, а не ринковій.

Практичне значення дисертаційного дослідження, яке розглядається, не викликає сумнівів, адже його результати мають перспективу використання у законотворчому процесі та у правозастосуванні; результати дослідження можуть впроваджуватися під час підготовки навчальних посібників з кримінального права, а також під час викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях. Результати дисертації з достатнім ступенем репрезентативності викладені у 9 працях, з яких 4 – це

статті в наукових фахових виданнях України та 5 – матеріали науково-практичних конференцій.

Наукові публікації дисертантки свідчать про її послідовну роботу над розв'язанням поставленого наукового завдання. У публікаціях відображені усі розділи дисертації. Окрім цього, її результати достатньо апробовані. Основні положення й висновки праці обговорювалися на декількох науково-практичних конференціях, зокрема, «Актуальні проблеми сучасної юридичної науки та практики» (м. Київ, 7 жовтня 2021 року); «Міжнародні та національні правові виміри забезпечення стабільності» (м. Львів, 16-17 квітня 2021 року); «Національне та міжнародне право: історія, сучасність, перспективи розвитку» (м. Вінниця, 09-10 червня 2022 року); «Забезпечення прав людини: національний і міжнародний виміри» (м. Вінниця, 09 грудня 2022 року); «Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі» (м. Одеса, 14 квітня 2023 року).

Попри загальне **позитивне** враження від авторських ідей та розкриття основних питань представленого дослідження О.А.МОРОЗОВСЬКОЇ, воно природно не позбавлене певних *неточностей, спірних або дискусійних аспектів, які потребують додаткового обґрунтування і пояснення.*

1. Абсолютно позитивним є детальне дослідження у роботі понять, що впливають на кваліфікацію діянь за ст. 227 Кримінального кодексу України (наприклад, “продукція”, “небезпечна продукція”, “випуск на ринок”, “великий розмір”, “значний розмір” тощо). Зазначене свідчить, що дисертантка дуже широко й ефективно застосувала герменевтичний метод для з'ясування сутнісних ознак цілої низки понять. За твердженням деяких науковців, це особливий метод тлумачення правової норми, що включає не тільки буквальну розшифровку тексту тлумачення норми, а й оцінювання правової ситуації, супутньої реалізації цієї норми. Однак, при його наскрізному застосуванні у роботі, герменевтичний метод не вказаний дисертанткою серед застосованих нею інструментів наукового дослідження.

2. Авторка декларує, що емпіричну основу дисертації становлять результати вивчення та узагальнення судової практики, яка стосується притягнення до кримінальної відповідальності за умисне введення в обіг небезпечної продукції, якщо такі дії вчинені у великих розмірах; а також правові позиції Верховного Суду, дотичні до вказаних питань. І якщо відносно застосування в роботі судової практики зауважень не виникає, адже неодноразово в декількох підрозділах певні положення підкреслюються конкретними судовими рішеннями, то правовим позиціям Верховного Суду уваги приділено недостатньо. Наприклад, є окрема правова позиція про підстави кваліфікації особи, яка ввела продукцію в обіг, у якості розповсюджувача продукції (постанова у справі № 1440/2024/18), про умови безпечності нехарчової продукції (№ 440/539/21) і т.п. Ці та інші правові позиції Верховного Суду залишилися поза увагою дослідниці.

3. Суттєво підсилює роботу дослідження зарубіжного досвіду, тим більше, що авторка на основі проведеного аналізу виділяє деякі позитивні моменти для України, як-от: розширення форм суспільно небезпечного діяння, а саме: транспортування, зберігання та реалізація небезпечної продукції, а також диференціація кримінальної відповідальності у разі повторного вчинення кримінального правопорушення та в залежності від ступеня суспільної небезпеки шляхом поділу за характером наслідків. Однак, не зовсім зрозумілими є критерії вибору держав для такого аналізу, адже залишається відкритим питання, чому авторка аналізувала досвід саме цих держав, а інших — ні.

4. Справедливим і доречним є звернення до законодавства ЄС, адже Україна знаходиться на незворотному шляху євроінтеграції. Зокрема, в роботі досліджені базові положення основних Регламентів та Директив ЄС щодо досліджуваної проблеми безпеки продукції. Однак, при вивченні Директиви Європейського Парламенту і Ради 2001/95/ЄС про загальну безпечність продуктів, поза увагою авторки залишилися надзвичайно важливі положення ч.3 ст.18 Директиви. На це варто звернути увагу не тільки в рамках даного

дослідження, а й в контексті адаптації законодавства України до законодавства ЄС в цілому, адже саме в ч.3 ст.18 Директиви визначається співвідношення положень Директиви з національним кримінальним правом відповідних держав.

5. Дисертантка пропонує в диспозиції ст. 227 КК України передбачити відповідальність за умисну бездіяльність, яка являє собою невиконання особою певних обов'язків, що покладені на неї законом, угодою чи службовим становищем, зокрема, у разі невжиття заходів щодо зберігання харчових продуктів чи товарів, які стали небезпечними після введення їх в обіг. В цілому не заперечуючи такої позиції, хотілося б почути додаткові аргументи щодо виникнення в такому разі можливої конкуренції з уже наявними у Кримінальному кодексі нормами, які передбачають відповідальність за невиконання відповідною особою покладених на неї обов'язків.

6. Не притаманним для юридичної техніки закону про кримінальну відповідальність є дублювання певних ознак складу кримінального правопорушення в різних частинах однієї статті. Мова йде про запропоновану нову редакцію ст. 227 КК, в якій у кожній з трьох частин мова йде про значні розміри. Цілком зрозуміло, що авторка намагається у такий спосіб “відсікти” адміністративні правопорушення. Можливо, замість того, щоб декілька разів вказувати на значні наслідки в різних частинах однієї статті Кримінального кодексу, варто цю межу перенести в Кодекс про адміністративні правопорушення (як це, приміром, зроблено щодо крадіжки).

Висловлені побажання не впливають на загальну високу і позитивну оцінку дослідження О.А.МОРОЗОВСЬКОЇ. При цьому репрезентативність отриманих авторкою наукових результатів, обґрунтованість наведених висновків і наданих пропозицій не піддаються сумніву.

Дисертація є самостійно виконаною, завершеною роботою. Порухень академічної доброчесності у ній не виявлено.

Зміст дисертації відповідає галузі знань 08 «Право» та спеціальності 081 – Право.

Дисертація «Кримінальна відповідальність за умисне введення в обіг на ринку України небезпечної продукції» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю та достовірністю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, за оформленням відповідає вимогам, які затверджені наказом Міністерства освіти та науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її авторка – МОРОЗОВСЬКА Оксана Анатоліївна за результатами позитивного публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктор філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри політики
в сфері боротьби зі злочинністю
та кримінального права
навчально-наукового юридичного
інституту Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
доктор юридичних наук, професор

Ігор КОЗИЧ